

Referanser: KR 22/17 og KR 42/17

Arkivsak: 17/01600-35

Saksdokumenter:

KR 22.1/18 Dnk årsresultat 2017 spesifisering tilskuddsgruppe 1A.pdf

KR 22.2/18 Dnk årsresultat 2017 spesifisering tilskuddsgruppe 1B.pdf

KR 22.3/18 Utkast til revisjonsberetning.pdf

KR 22.4/18 Årsregnskap med årsberetning 2017 for Dnk.pdf

Regnskap for Den norske kirke 2017

Sammendrag

Kirkerådet skal fastsette og godkjenne regnskapet for rettssubjektet Den norske kirke (Dnk) for 2017 i samsvar med bestemmelsene i Kirkelovens § 25, og Kirkemøtets budsjettreglement § 10. Årsberetning og regnskap for 2017 følger Regnskapsloven. Eneste avvik fra kravene i Regnskapsloven er føring av pensjonsforpliktelsen, som etter egen forskrift føres i note.

Dette er det første driftsåret, og dermed det første regnskapet Dnk legger fram etter forvaltningsreformen og virksomhetsoverdragelsen. Resultatregnskapet viser et samlet overskudd på kr 72,9 mill. Driftsresultatet er kr 64,2 mill, og finansposter på kr 8,7 mill. Grunnet usikkerhet knyttet til mange økonomiske faktorer har det vært et felles ønske om å styre stramt for å sikre økonomisk handlefrihet. Dnk har gjennomført regnskapsåret med et samlet overskudd, ført regnskap etter nye prinsipper og i samsvar med regler for regnskapsføring og får en ren revisjonsberetning uten forbehold eller presiseringer. Overskuddet foreslås overført til egenkapitalen.

Det foreslås å benytte fri egenkapital til å øke tildelingen til hver av enhetene (prefiks 120-311) med mindreforbruket fra 2017 innenfor de respektive tilskuddsgruppene. Ubrukte midler på rettssubjektsnivå går til styrking av Dnk sin frie egenkapital. De enhetene som har et merforbruk i 2017 må dekke dette innenfor tildelingen i 2018.

Forslag til vedtak

1. Kirkerådet fastsetter og godkjenner vedlagte regnskap 2017 for Den norske kirke.
2. Årsresultatet for 2017 overføres til fri egenkapital
3. Av fri egenkapital tildeles de enheter med mindreforbruk tilsvarende tillegg i 2018 slik det fremkommer i saken
4. Merforbruk i 2017 for den enkelte enhet må dekkes inn i budsjett 2018 slik det fremkommer i saken

Saksorientering

Bakgrunn

Kirkerådet fastsetter og godkjenner regnskapet for rettssubjektet Den norske kirke i samsvar med bestemmelsene i Kirkelovens § 25. Etter reglene i Kirkemøtets budsjettreglement § 10 skal samlet årsregnskap vedtas av Kirkerådet og legges frem for Kirkemøtet til orientering. Dagens regelverk gir ikke entydig svar på hvilket organ som skal godkjenne årsregnskapet. For de fleste selskapsformer er det styret som fastsetter regnskapet og signerer på det, mens det er generalforsamlingen som godkjenner regnskapet. For Dnk er det avklart med revisor at det kan legges til grunn en forståelse om at det er styret, Kirkerådet, som både fastsetter og godkjenner årsregnskapet, etter samme regelverk som gjelder for stiftelser.

Årsregnskapet for Den norske kirke er satt opp i samsvar med regnskapslovens bestemmelser og god regnskapsskikk. I medhold av Kirkeloven § 25 har Kulturdepartementet gjort unntak fra regnskapslovens bestemmelser om regnskapsføring av pensjonsforpliktelser og pensjonskostnader. Det er fastsatt i egen forskrift at Dnk sine pensjonsforpliktelser ikke skal føres i balansen, men utførlig opplyses om i note for å sikre relevant og nødvendig informasjon til regnskapsbrukere. Pensjonsforpliktelsene fremgår av regnskapets note 4.

Årsregnskap 2017

Regnskapsavleggelsen består av to dokumenter: 1) lovpålagt årsberetning og 2) lovpålagt regnskap. Begge dokumenter skal signeres av styret og daglig leder, i Dnk sitt tilfelle Kirkerådets medlemmer og direktøren. Regnskapsavleggelsen følger også bestemmelsene i Økonomiregelverk for rettssubjektet Den norske kirke.

2017 er det første regnskapsåret for Dnk. Tidligere år har hver av de tidligere statlige virksomhetene som nå inngår i Dnk, rapportert regnskap etter kontantprinsippet i staten. Det foreligger derfor ikke sammenlignbart regnskap for foregående år.

Årsberetning 2017 for rettssubjektet Den norske kirke

Årsberetningen er utarbeidet i tråd med gjeldende lovverk. Den skal gi en rettvise oversikt, skrives så klart, poengtert og kortfattet som mulig, og den skal følge lovpålagte krav om hvilke temaer som skal dekkes.

Balansen

Kirkerådet vedtok åpningsbalansen for Dnk i KR 22/17 med en egenkapital på kr 150 mill. I etterkant ble åpningsbalansen bokført og regnskapsført egenkapital er på kr 128,2 mill.

Resultatregnskap

Regnskapet 2017 viser samlet regnskap for hele Dnk. Resultatregnskapet viser et samlet driftsoverskudd på kr 72,9 mill:

Dnk	Årsregnskap
Driftsinntekter	-2 098 952
Utbetalt tilskudd og varer for videresalg	491 811
Lønnskostnad	1 315 701
Annen driftskostnad, avskrivninger	227 246
Finansposter	-8 682
Årsresultat	-72 876

Driftsinntekter

Regnskapsførte inntekter på kr 2 098,9 mrd består i det vesentligste av tilskudd fra staten, samt noe tilskudd fra andre virksomheter. Øvrige inntekter består av salg av varer og tjenester, leieinntekter, gaver etc.

Kostnader – Utbetalt tilskudd og varer for videresalg

Regnskapsførte kostnader på kr 491,8 mill er knyttet til utbetalte tilskudd til ulike formål. Dette gjelder i hovedsak tilskudd til fellesråd og menighetsråd over hele landet til trosopplæring, diakoni, undervisning, kirkemusikk, domkirker, internasjonale og økumeniske organisasjoner samt andre institusjoner og kirkelige formål (tilskuddsgruppe 1B, 2 og 3). Varer for videresalg gjelder kostnader til varer som videreselges, i all hovedsak trosopplæringsartikler.

Kostnader – Lønnskostnad

Regnskapsførte kostnader på kr 1 315,7 mill er knyttet til lønnskostnader og ytelser for ansatte og folkevalgte i Dnk (tilskuddsgruppe 1A).

Kostnader – Annen driftskostnad, avskrivninger

Regnskapsførte kostnader på kr 227,2 mill er driftskostnader i Dnk (tilskuddsgruppe 1A).

Finansposter

Finansinntekter på kr 8,7 mill og finanskostnader på kr 52 000 gir en positiv netto på kr 8,7 mill.

Årsresultat

Samlet årsresultat for Dnk i 2017 er på kr 72,9 mill.

Disponering av årsresultatet

Resultatet foreslås overført til fri egenkapital.

Utkast til revisors beretning for 2017

Det ble i 2017 gjennomført både interimrevisjon og et komplett prøveårsoppgjør for å forberede årsoppgjøret for 2017 så godt som mulig. Regnskapsfører Tet og Dnk har fulgt opp tilbakemeldinger fra revisor i etterkant. Revisor har revidert Dnk sitt årsregnskap 2017, og foreløpig revisors beretning er en såkalt «ren revisjonsberetning» som innebærer at avgis uten presiseringer eller forbehold. Dette gir trygghet for at både Tet og alle enheter i Dnk har klart overgangen til nytt regnskapssystem og nye økonomisystemer på en svært tilfredsstillende måte.

Resultat opp mot budsjett for Den norske kirke

I arbeidet med å ferdigstille regnskapet, har det fremkommet regnskapstekniske endringer som gir avvik mellom registrert budsjett og vedtatt revidert budsjettet for 2017. Det påvirker ikke de faktiske mottatte tilskudd og økonomisk handlingsramme. Endringer er gjort ut fra behov for løpende budsjettkontroll. Det jobbes aktivt med å få på plass bedre rutiner og verktøy for budsjettering sammen med regnskapsfører.

Tabellen under viser regnskap opp mot registrert budsjett og avvik.

Dnk	Årsregnskap	Budsjett	Avvik
Driftsinntekter	-2 098 952	-2 074 193	-24 759
Utbetalt tilskudd og varer for videresalg	491 811	506 518	-14 707
Lønnskostnad	1 315 701	1 318 590	-2 889
Annen driftskostnad, avskrivninger	227 246	249 085	-21 839
Finansposter	-8 682	-	-8 682
Årsresultat	-72 876	-	-72 876

Senere i saken presenteres mer/mindreforbruk per enhet fordelt på tilskuddsgruppene, og totalen der vil avvike fra tall i tabellen over. Grunnen til det er rapporteringsformat og klassifisering, men som for avviket i budsjett som beskrevet over, påvirker heller ikke dette de faktiske mottatte tilskudd og økonomisk handlingsramme.

Mindreforbruket på lønns- og driftskostnader skyldes i hovedsak stram økonomistyring i hele virksomheten. Bispedømmerådene har brukt vakanser og ubesatte stillinger for å holde lønnsutgiftene nede og i tråd med budsjett. Kirkerådet har i sitt budsjett tatt høyde for risikoen for uforutsette og økte kostnader etter virksomhetsoverdragelsen etter å ha overtatt ansvaret for en rekke oppgaver som staten tidligere løste.

Noe av driftsoverskuddet må også sees ut i fra overføring av mindreforbruk fra 2016 som ble overført fra Kulturdepartementet så sent som i september 2017. Det økte det økonomiske handlingsrommet for hver enhet tilsvarende gjennom etterfølgende tildelinger.

Driftsinntekter

Avvik på kr 24,8 mill skyldes regnskapsteknisk effekt av føring av åpningsbalansen.

Kostnader – Utbetalt tilskudd og varer for videresalg

Avviket på kr 14,7 mill skyldes i hovedsak overføring av ubrukte midler fra 2016 til 2017. Dette ble utbetalt fra Kulturdepartementet sent i året, samt at noen tilsagn om tilskudd er gitt for flere år og derfor trekker på ubrukte midler fra tidligere år.

Kostnader – Lønnskostnad

Med avvik på kr 2,9 mill anses lønnsregnskapet for å være i balanse for Dnk samlet. Viderefakturerte lønnskostnader er klassifisert som driftsinntekt i årsregnskapet.

Kostnader – Annen driftskostnad, avskrivninger

Avviket på kr 21,9 mill skyldes i all hovedsak stram økonomistyring i hele virksomheten og ubenyttede budsjettmidler til uforutsette kostnader.

Finansposter

Det er ikke budsjettert med finansinntekter, i tråd med sak KR 42/17.

Finansinntekter er likevel høyere enn antatt.

Mer-/mindreforbruk i enhetene

§ 6 i Kirkemøtets budsjettreglement gir bestemmelser om hvordan mer-/mindreforbruket kan behandles i etterfølgende år: «[...] Ubrukte budsjettmidler for de enkelte virksomhetene kan overføres til neste budsjettår. Overskridelser må dekkes inn i fremtidige budsjetter.»

Tabellen under viser samlet mer-/mindreforbruk per enhet ikke fordelt på tilskuddsgrupper.

Enhet	Regnskap	Tildeling	Mer-/mindreforbruk *
110 - Rettssubjektet Dnk	140 372	157 322	16 951
120 – Kirkerådet	88 126	124 073	35 946
130 – Bispemøtet	5 386	6 155	769
140 – KUN	4 976	6 903	1 926
210 – Oslo	206 169	209 953	3 783
220 – Borg	185 322	189 169	3 847
230 – Hamar	152 470	152 903	433
240 – Tunsberg	157 934	157 906	-27
250 – Agder	168 045	167 553	-492
260 – Stavanger	149 614	154 958	5 344
270 – Bjørgvin	216 372	217 545	1 173
280 – Møre	111 217	113 439	2 222
290 – Nidaros	167 901	170 390	2 489
300 - Sør-Hålogaland	118 939	116 798	-2 141
310 - Nord-Hålogaland	114 016	113 970	-45
311 - Svalbard Kirke	4 811	5 512	701
Totalsum	1 991 670	2 064 550	72 879

*Pluss i kolonnen betyr mindreforbruk, mens minus betyr merforbruk.

Tabellen over viser samlet driftsregnskap og tildeling for hver enhet for 2017. Tabellen viser at de fleste enhetene har gått med et mindreforbruk. Som beskrevet tidligere er driftsregnskapet satt opp med en annen inndeling enn det samlede årsregnskapet.

Mer-/mindreforbruket foreslås fordelt til de ulike tilskuddsgruppene i tråd med Kirkemøtets budsjettreglement:

- Tilskuddsgruppe 1A Kirkerådet, Bispemøtet, bispedømmerådene, rettssubjektsnivået, KUN og Svalbard kirke
- Tilskuddsgruppe 1B Trosopplæring, diakoni, undervisning og kirkemusikk mm.
- Tilskuddsgruppe 2 Internasjonale og økumeniske organisasjoner
- Tilskuddsgruppe 3 Andre institusjoner og kirkelige formål.

Tildeling i gruppe 1A er justert for avskrivninger på anleggsmidler anskaffet før 01.01.2017 og mer-/mindreforbruk knyttet til pensjon.

Nedenfor presenteres oppsplitting per enhet. For ytterligere kommentarer om enhetenes regnskapsresultat i 2017 vises det til årsrapportene for hver enhet, som er behandlet i de respektive bispedømmeråd. Det vises også til årsrapporten for Dnk for 2017.

Tilskuddsgruppe 1A Kirkerådet, Bispemøtet, bispedømmerådene, rettssubjektsnivået, KUN og Svalbard kirke

For tilskuddsgruppe 1A er det i 2017 et mindreforbruk på kr 55,7 mill. Kirkerådet har et mindreforbruk i 2017 på 21,3 mill. Syv bispedømmer har et mindreforbruk, mens fire bispedømmer har merforbruk i 2017. Dette gjelder: Sør-Hålogaland med kr 2,2 mill, Hamar med kr 135 000, Agder og Telemark med kr 0,5 mill og Nord-Hålogaland med kr 0,6 mill.

Tabellen under viser mer-/mindreforbruk i tilskuddsgruppe 1A per enhet. I vedlegget er det en ytterligere spesifisering.

Tilskudd	Regnskap	Tildeling/ budsjett	Mer- og mindre- forbruk
110 - Rettssubjektet Dnk	105 844	123 807	17 963
120 - Kirkerådet	78 393	99 688	21 295
130 - Bispemøtet	5 386	6 155	769
140 - KUN	4 976	6 903	1 926
210 - Oslo	162 381	166 552	4 171
220 - Borg	132 321	135 787	3 467
230 - Hamar	118 450	118 315	-135
240 - Tunsberg	117 810	118 509	699
250 - Agder	127 780	127 298	-482
260 - Stavanger	105 145	109 607	4 462
270 - Bjørgvin	158 888	159 208	320
280 - Møre	82 576	83 890	1 314
290 - Nidaros	124 847	126 815	1 968
300 - Sør-Hålogaland	87 957	85 753	-2 204
310 - Nord-Hålogaland	84 800	84 232	-568
311 - Svalbard Kirke	4 811	5 512	701
Totalsum	1 502 365	1 558 032	55 667

Nedenfor kommenteres kort mer-/mindreforbruk per enhet:

Rettssubjektsnivået (prefiks 110)

Aktivitet på enhet 110 rettssubjektsnivå omfatter felles/nasjonale aktiviteter, eksempelvis nevnes kostnader knyttet til råd og utvalg, drift og utvikling av IKT-systemer, forsikring samt merkostnader på pensjonspremie.

Regnskapet for 2017 viser et samlet mindreforbruk på kr 18 mill opp mot budsjett. Mindreforbruket skyldes finansinntekter på kr 8,6 mill og avsatte midler til uforutsette kostnader som ikke ble benyttet. .

Kirkerådet (prefiks 120)

For Kirkerådet er det et samlet mindreforbruk på kr 21,3 mill. Avviket skyldes i hovedsak et styrt mindreforbruk for hele Kirkerådet på kr 9,3 mill (jf. KR 42/17), LPR-kostnader som er dobbelt-budsjettert både på Kirkerådet og rettssubjektsnivå samt andre aktiviteter som er utsatt eller har hatt en lavere ressursbruk enn budsjettert, hvorav budsjetterte lønns- og reisekostnader utgjør kr 1,3 mill.

Budsjett og regnskap for prosjekter i Kirkerådets regi er delmengder av totalregnskapet for Kirkerådet. Dette er i all hovedsak aktiviteter som tidligere ble finansiert med Ovf-midler. De fleste prosjekter bidrar til mindreforbruket jf kommentaren over.

Bispemøtet (prefiks 130)

I revidert budsjett 2017 (KR 42/17) ble Bispemøtets driftsbudsjett redusert med kr 1 mill. Samlet mindreforbruk i 2017 er på kr 0,8 mill. Avviket er knyttet til lavere aktivitet enn budsjettert.

KUN (prefiks 140)

KUN har et mindreforbruk på kr 1,9 mill kr. Kr 0,8 mill ble overført fra 2016 til 2017.

Bispedømmerådene (prefiks 210-310)

Samlet sett går bispedømmerådene med et mindreforbruk på kr 13,7 mill. Syv bispedømmer har et mindreforbruk. Fire bispedømmer har et merforbruk, men bare ett har merforbruk over kr 1 mill. Mindreforbruket er avstemt mot årsrapporter fra bispedømmene. Forskjeller mellom de tall som presenteres her og de respektive årsrapporter, gjelder i hovedsak korrigeringer som følge av avskrivninger og pensjon. Bispedømmerådene har meldt om presset økonomi i 2017, og de har styrt stramt og bruker vakanser og ubesatte stillinger for å holde lønnsutgiftene nede.

Svalbard kirke (prefiks 311)

Mindreforbruk på Svalbard kirke er på kr 0,7 mill. Dette skyldes i hovedsak ikke-budsjetterte inntekter.

Tilskuddsgruppe 1B, 2 og 3

For tilskuddsgruppe 1B, 2 og 3 er det for 2017 et mindreforbruk på kr 17,2 mill. Kirkerådet har et mindreforbruk på kr 14,7 mill hvorav kr 1 mill går til dekking av merforbruk på rettssubjektsnivå. Blant de øvrige enhetene er det et samlet mindreforbruk på kr 3,6 mill. Oslo har et merforbruk på kr 0,4 mill og Tunsberg et merforbruk på kr 0,7 mill.

Tabellen under viser mer-/mindreforbruk i tilskuddsgruppe 1B, 2, og 3 per enhet. I vedlegget er det en ytterligere spesifisering.

Tilskudd	Regnskap	Tildeling	Mer- og mindre- forbruk
110 - Rettssubjektet Dnk	34 528	33 515	-1 013
120 - Kirkerådet	9 734	24 385	14 651
130 - Bispemøtet	-	-	-
140 - KUN	-	-	-
210 - Oslo	43 789	43 401	-388
220 - Borg	53 002	53 382	380
230 - Hamar	34 020	34 588	568
240 - Tunsberg	40 124	39 397	-727
250 - Agder	40 265	40 255	-10
260 - Stavanger	44 469	45 351	882
270 - Bjørgvin	57 484	58 337	853
280 - Møre	28 641	29 549	908
290 - Nidaros	43 054	43 575	521
300 - Sør-Hålogaland	30 981	31 045	64
310 - Nord-Hålogaland	29 216	29 738	522
311 - Svalbard Kirke	-	-	-
Totalsum	489 305	506 518	17 213

Nedenfor kommenteres kort mer-/mindreforbruk per enhet:

Rettssubjektsnivået (prefiks 110)

Merforbruket på kr 1 mill skyldes feil i kontering og dekkes av ubrukte midler på Kirkerådet.

Kirkerådet (prefiks 120)

For Kirkerådet er det et samlet mindreforbruk på kr 14,7 mill. Som omtalt tidligere i saken skyldes avviket i hovedsak overføring av ubrukte midler fra 2016 til 2017, samt at noen tilsagn om tilskudd er gitt for flere år og derfor trekker på ubrukte midler fra tidligere år.

Bispedømmerådene (prefiks 210-310)

Samlet ubrukte midler er på kr 3,5 mill. Det vil naturlig være noen avvik fra budsjett og tildelte midler, og regnskapet vurderes å være i tråd med budsjett.

Vurdering av bruk av fri egenkapital i 2018

Dnk ble gitt innskutt egenkapital på kr 100 mill ved virksomhetsoverdragelsen. Dette vurderes som lavt. I KR 62/16 søker Kirkerådet å øke tilskudd fra Kulturdepartementet med kr 300 mill slik at fri egenkapital kommer opp på et nivå som vurderes som mer forsvarlig for Dnk sin drift.

Den økonomiske situasjonen i Dnk sett opp mot ressursbehovet for å levere på de målsettinger Dnk er forpliktet på, gjør at det ikke er mulig å sette av hele overskuddet til bygging av langsiktig egenkapital. Det er nødvendig å disponere store deler av

overskuddet fra 2017 til å dekke driftskostnader i 2018. Mindreforbruk fra hver enhet forventes videreført fra 2017 til 2018 for å gjennomføre planlagte tiltak og sikre forsvarlig drift.

Det er varslet en økt pensjonspremie på 30 mill, samt en uavklart solvenspremie på ytterligere kr 40 mill. Kirkerådets mindreforbruk fra 2017 vil bli vurdert opp mot disse behovene i revidert budsjett 2018.

Det foreslås å benytte kr 54,9 mill av fri egenkapital til å øke tildelingen til hver av enhetene (prefiks 120-311) innenfor de respektive tilskuddsgruppene. Herav går kr 37,7 mill til tilskuddsgruppe 1A og kr 17,2 mill til tilskuddsgruppe 1B. Ubrukte midler på rettssubjektsnivå går til styrking av Dnk sin frie egenkapital.

Økonomiske/administrative konsekvenser

Årsregnskapet viser et overskudd på kr 72,9 mill som gir økt fri egenkapital. Det foreslås at kr 54,9 mill av disse benyttes til å øke tildelingen for hver av enhetene (prefiks 120-311) i 2018 tilsvarende mindreforbruk i 2017. Resterende kr 18 mill beholdes som egenkapital for Dnk.

De enhetene som har et merforbruk i 2017 må dekke dette innenfor tildelingen i 2018.

Det jobbes aktivt med å få på plass bedre rutiner og verktøy for budsjettering i Dnk sammen med regnskapsfører. Dette vil gi bedre grunnlag for styring gjennom året. Det har vært mye ekstraarbeid med både budsjett og regnskapet for 2017 fordi alt skal gjøres for første gang for hver enhet og for virksomheten samlet. Resultatet indikerer god likevel god økonomistyring og tilfredsstillende budsjettkontroll.